

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 vtrum omnis contumelia sit peccatum mortale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Lib. 10. c. 3. incipit: Clarus: pars ante medium.

Glos. inter. Incipit ibi.

In responsione ad tertium eiusdem primi articuli, dubium occurrit, An contumelia distinguitur in plures species, seu distinguitur specie ab improperio, & cohitio. Et est ratio dubii, quia distinctio specifica attenditur penes obiectum, quod est materia circa quam. Constat autem ex litera, quod defectus culpae est materia contumelie, defectus communiter est materia conuicti, defectus praeterite indigentiae est materia improperij: rursus defectus culpae maximam habet diuersitatem specificam, ut patet de diuersitate victorum. In oppositum autem est, quod non conuenit author praerere specificam distinctionem victorum in hoc opere, ubi descendit vique ad specialissima moralium, alioquin non esset vltimus moralium.

Ad hoc dicitur, quod proculdubio, contumelia vnius est speciei specialissimae ex unitate honoris, contra quem tendit, specificam unitatem habens, sicut detractio ex unitate famae. Huius autem signum manifestum est, quod idem defectus culpae spectat ad detractioem, & contumeliam. Potest enim quis, & detrahendo, & contumeliando, defectum adulterij, furti, & caetera, dicere. Habent ergo le omnes defectus, qui dicuntur, ad haec vitia, non vt materia circa quam formaliter versantur, sed materialiter. Et propterea non variant species, sed secundum diuersitatem finium ad quos ordinantur, puta, de honorationis, vel infamiae ad diuersas species moralium victorum reducuntur, & vniuntur &c. Omnes siquidem defectus quatenus honorem laedunt, vnius sunt rationis, & ad contumeliam spectant: quatenus famam minuunt, aut auferunt, vnius alterius sunt rationis, & ad detractioem pertinent. Est tamen

q. 64. 65. 66.

capitulum signandi quaecunque a se concipiuntur. Et idem contumelia, proprie loquedo, in verbis consistit. Vnde Isidorus. * dicit in li. Etymo. quod contumeliosus dicitur aliquis, quia uelox est, & tumet uerbis iniurie. Tamen quia etiam per facta aliqua significatur aliquid, quae in hoc, quod significant, habent uim uerborum significantium. inde est quod contumelia extenso nomine etiam in factis dicitur. Vnde Rom. i. super illud, Contumeliosos, superbos, dicitur gloriari, quod contumeliosi sunt, quod dicitur, uel factis contumelias, & turpia inferunt.

Ad primum ergo dicendum, quod uerba sibi sui essentia. in quantum sunt quidam soni audibiles, nullum nocuumentum alteri inferunt, nisi forte grauado auditum, puta, cum aliquis nimis alte loquitur. In quantum uero sunt signa representantia aliquid in notitia aliorum, sic possunt damna multa inferre, inter quae unum est, quod homo damnificatur quantum ad detrimentum honoris sui, uel reuerentiae sibi ab aliis exhibendae. Et idem maior est contumelia, si aliquis alicui defectum suum dicat coram multis: & tamen si sibi soli dicat, potest esse contumelia, in quantum ipse qui loquitur, iniuste contra reuerentiam audientis agit.

Ad secundum dicendum, quod intantum aliquis aliquem factis dehonorat, in quantum illa facta uel faciunt, uel significant illud quod est contra honorem alicuius, quorum primum non pertinet ad contumeliam, sed ad alias iniustitiae species, de quibus supra dictum est: sicut uero pertinet ad contumeliam, in quantum facta habent uim uerborum in significando.

Ad tertium dicendum, quod conuictum, & improperium consistunt in uerbis, sicut & contumelia, quae per omnia haec representat aliquis defectus alicuius in detrimentum honoris ipsius. Hinc autem defectus est triplex. scilicet defectus culpae, qui representat per uerba contumeliosa: & defectus generaliter culpae, & poenae, qui representat per conuictum, gaudentium consueuit dici non solum animae, sed et corporis. Vnde si quis alicui iniuriose dicat, eum esse caecum, conuictum quod dicit, sed non contumeliam. Si quis autem dicat alteri, quod sit fur, non solum conuictum, sed et contumeliam infert. Quandoque uero representat aliquis alicui defectum minorationis, siue indigentiae, qui est derogatio honoris consequenti quacunque excellentiam, & hoc fit per uerbum improperium, quod proprie est, quod aliquis

iniuriose alteri ad memoria reducit auxilium, quod contulit ei necessitate patienti. unde dicitur Eccles. 20. Exigua dabit, & multa improperabit. Quandoque tamen unum istorum pro alio ponitur.

ARTICVLVS II.
Vtrum contumelia, seu conuictum sit peccatum mortale.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod contumelia, uel conuictum, non sit peccatum mortale. Nullum enim peccatum mortale est actus alicuius uirtutis: sed conuictum est actus alicuius uirtutis. scilicet uirtutis, ad quam pertinet bene conuictum, sicut in Philo. 4. Ethic. ergo conuictum, siue contumelia non est peccatum mortale.

¶ 2. Praeterea. Peccatum mortale non inuenitur in uiris perfectis, qui tamen conuictum, uel contumelias aliquando dicunt, sicut patet de Apoloqui ad Galatas tertio dixit. O inuisibili Galatae. Et Dominus dicit Luce ultimo. O stulti, & tardi corde ad credendum: ergo conuictum, siue contumelia non est peccatum mortale.

¶ 3. Praeterea. Quamuis illud quod est peccatum ueniale ex genere, potest fieri mortale, non tamen peccatum, quod est ex genere mortale, potest esse ueniale, ut supra habitum est. Si ergo conuictum, uel contumelia esset peccatum mortale ex genere suo, sequeretur quod semper esset peccatum mortale: quod uel esse falsum, ut patet in eo, qui leuiter & ex irreuerentia, uel ex leui ira dicit aliquod uerbum contumeliosum: non ergo contumelia, uel conuictum ex genere suo est peccatum mortale.

SED CONTRA. Nihil meretur poenam aeternam inferni, nisi peccatum mortale: sed conuictum, uel contumelia meretur poenam inferni, secundum illud Matth. 5. Qui dixerit fratri suo, fatue, reus erit gehennae ignis: ergo conuictum, uel contumelia est peccatum mortale.

RESPON. Dicendum, quod sicut in praedictum est, uerba in quantum sunt soni quidam, non sunt in nocuumentum aliorum, sed in quantum significant aliquid, quod dicitur significatio ex interiori affectu peccati: & idem in peccatis uerborum maxime considerandum est, ex quo affectu alicuius uerba proferat. Cum ergo conuictum, seu contumelia de sui ratione importet quaedam dehonorationem, si in intentione proferatur ad hoc ferat, ut alicuius uerba quae profert, honorare alterius auferat, hoc proprie &

ne necessitate dicitur
debet, tunc tamen
mibi videtur, quod nun-
quam nisi spiritus
diligenter dicat
nam quoniam re-
stantur subditis, quod
non est charitate, sed
ex passione procedit
non suscipiens
ne aliquam leuiter
verbera, quam
contumeliosa verba
suscipiant. Vnde Tul-
lus in libro de Officiis.
Ois animaduer-
sio & castigatio cogi-
tata uacare debet.

autem absque omni peccato. In quo tamen necessa-
ria est discretio, ut moderate homo talibus uerbis
utatur, quia possit esse ita graue conuictum, quod p-
incaute clam prolatum auferret honorem eius, contra
quem proferretur: & tunc possit homo peccare mor-
taliter, etiam si non intendere dehonorationem al-
terius. Sicut etiam si aliquis incaute alium ex ludo p-
cutiens grauitur laedat, culpa non caret.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ad eutrope-
lum pertinet dicere aliquod leue conuictum, non
ad dehonorationem, uel ad contristationem eius, in
quem dicitur, sed magis causa delectationis, & iocii:
& hoc potest esse sine peccato, si debita circumstan-
tia obseruentur. Si uero aliquis non reformidet con-
tristare eum, in quem profertur huiusmodi iocosu
conuictum, dummodo alius risum excitet, hoc est
inuisum, ut ibidem dicitur. *

AD SECUNDVM dicendum, quod sicut licitum
est aliquem uerberare, uel in rebus damnificare cau-
sa disciplinae: ita etiam & causa disciplinae potest ali-
quis alteri, quem debet corrigere, uerbum aliquod
conuictiosum dicere. Et hoc modo Dominus disci-
pulos uocauit stultos: & Apostolus Galatas insen-
satos. Tamen, sicut dicit Augustinus, in libro de sermone
Domini in monte, raro, & ex magna necessitate ob-
urgationes sunt adhibende, in quibus non nobis,
sed ut Domino seruiatur, instemus.

AD TERTIVM dicendum, quod cum peccatu con-
uicti, uel contumeliae ex animo dicentis dependeat,
potest contingere, quod sit peccatum ueniale, si sit
leue conuictum, non multum hominem dehone-
stans, & proferatur ex aliqua animi leuitate, uel ex le-
uitate abique firmo proposito aliquem dehonesta-
re, pura cum aliquis intendit aliquem per huiusmodi
uerbum leuiter contristare.

ARTICVLVS III.

Utrum aliquis debeat contumelias sibi illatas sustinere.

AD TERTIVM sic procedi-
tur. Videtur, quod aliquis
non debeat contumelias sibi illa-
tas sustinere. Qui enim sustinet con-
tumeliam sibi illatam, audaciam
nutrit conuictantis: sed hoc non
est faciendum. ergo homo non
debet sustinere contumeliam sibi
illatam, sed magis conuictanti
respondere.

¶ Præter. Homo debet plus se dili-

Agere, quam alium: sed aliquis non
debet sustinere, quod alteri con-
uicti inferatur. unde dicitur Pro-
uer. 26. Qui imponit stulto silen-
tium, iras mitigat. ergo etiam ali-
quis non debet sustinere contumelias
illatas sibi.

¶ Præter. Non licet alicui uindi-
care seipsum, secundum illud. Mi-
hi uindictam, & ego retribuam:
sed aliquis non resistendo contumelie,
se uindicat, secundum illud
Chrysostr. * Si uindicare uis,
sile, & tunc estam ei dediti plagam:
ergo aliquis non debet silentio sus-
tinere uerba contumeliosa, sed
magis respondere.

SED CONTRA est, quod dicitur
in Psal. 37. Qui inquirebant mala
mihî, locuti sunt uanitates. & pos-
tea subdit. Ego autem tanquam
surdus non audiebam, & sicut mu-
tus non aperiens os suum.

RESPON. Dicendum, quod si
cut patientia necessaria est in his,
quæ contra nos fiunt, ita etiam in
his, quæ contra nos dicuntur. Pre-
cepta autem patientiæ in his, quæ
contra nos fiunt, sunt in præpara-
tione, animi habenda, sicut Aug.

¶ in libro de sermone Domini in
monte, exponit illud præceptum
Domini, Si quis percusserit te in
una maxilla, prebe ei & aliam, ut
scilicet homo sit paratus hoc face-
re, si opus fuerit. Non tam semp-
tenter facere actus, quia nec ip-
se Dominus hoc fecit, sed cum
suscepisset alapam, dixit. Quid me
cædis, ut habetur Ioannis 18. Et
ideo etiam circa uerba contumeliosa,
quæ contra nos dicuntur,
est idem intelligendum. Tene-
mur enim habere animum para-
tum ad contumelias tolerandas,
si expediens fuerit. Quandoque
tamen oportet ut contumeliam
illatam repellamus, maxime pro-
pter duo. Primo quidem pro-
pter bonum eius, qui contumeliam
infert, ut uidelicet eius audacia
reprimatur, & de cetero talia
non attentet, secundum illud
Prouerb. 27. Responde stulto iuxta
stultitiam suam, ne sibi sapiens
uideatur. Alio modo pro-
pter bonum multorum, quo-
rum profectus impeditur propter
contumelias nobis illatas. Vnde
Gregorius * dicit super Ezech.
homil. nona. Hi, quorum uita
in exemplo imitationis est po-
sita, debent, si possunt, detrahentium
sibi uerba compercere, ne
eorum prædicationem non au-
diant, qui audire poterant:
& ita in prauis moribus reman-
ent. ¶ in nos obli. i. ambo nau.

Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne ei similis efficiaris. Qui primo uult uti præcepto, attendat intra se, si ad hoc mouetur ex charitate fraterna, qua malum proximi tolerare non potest, ut scilicet se sapientem reputet: an mouetur potius, ut ipse respondens, sapiens uideatur aut bonus, aut non malu, &c. Si enim non propter proximi charitatem respondet, frustra se illa auctoritate excusat. Et quo pacto iactat se aliquis fraterna charitate moueri ad respondendum, qui multa alia mala eiusdem proximi, & forte grauiora nouit, neccurat ei subuenire. Qui autem tanta se non flagrare charitate cognoscit, manitensque tacet, ne & ipse peccet, respondendo optime sibi consulit.

¶ Circa reparationem contumeliam illatas, dubium occurrit. Ad tendatur ad petendam ueniam ab iniuriato is, qui contumeliam in eum protulit. Et est ratio dubij, quia Augustinus in regula maiat hoc fieri, & quidam dicunt ad hoc tenere.

¶ In oppositum autem est, quia sicut in alijs iniurijs sufficit restituere, & non oportet aliter petere ueniam, ita nec in contumelia.

¶ Ad hoc dicitur, quod quia iniuria emendatur sufficienter per reuocationem ad æqualitatem, quam facit restitutio, non tenetur eorum ejusus ad aliud proximo exhibendum, quam restitutionem. Vnde quod modicumque restituitur ei honorem, quæ abstulit, reuerentiam exhibedo, uel aliter, satisficit, nec ad aliud tenditur, nec aliud docuit Augustinus, cum expresse dicat, Quicumque conuicti, uel maledicti aliquem leserit, mementi satisfacione quam citius curare quod fecit. Præcepit ergo in primis satisfacionem, quam restitutio importat.

¶ Sed quia in religiosis debet

Homil. 43. in Mathe. circa medium habetur ad eum. Et homil. 85. in eod. dia. 10. 2.

Lib. 1. ca. 24. 35. & 36. 10. mo 4.

Homil. 9. in Ezech. circa medium.